

statku jeho vyhověl. Moudrý neprokazuj moudrosti své toliko slovy, noprž dobrými skutky.“ Sv. Kliment Řím. Ep. ad Cor. cap. 37.

17. Stanovy pro kollaturní spořitelny. Výměr.

§ 1. Kollaturní spořitelna je kollaturními občany pojištěná, úřadem potvrzená pokladnice, kam si každý kollaturník jakéhokoli povolání, stavu, stáří peníze pod úroky vkládati může.

Její vniterná soustava.

§ 2. Zakládatelové i spolu ručitelové kollaturní spořitelny, jsou majetní poctivci na farním okrese usedlí občané, z každé farní obce aspoň jeden.

§ 3. Otec duchovní co starosta okresu farského pak-li mu líbo a možno, také za ručitele zvolen býti může, třeba zemskými statky nevládnul; přece by aspoň rukojemstvím morálním, co učený muž, důvěru ku spořitelně pevnil.

§ 4. Ručitelové jsou spolu také dozorcové a opatrníci kollaturní spořitelny, koncem roku oučty a pořádek prohlížejí, a coby kde se nalepšiti dalo; uctivě udávají, prohlednuté oučty podpisují.

§ 5. Ručitelové dobrovolného aneb zvoleného ředitela i pokladníka spořitelny, jež pověst za svědomitého, pořádného, opatrného pokládá, potvrzují a slavn. úřadu oznámějí. Dělný ředitel a spolu pokladník, je myslivý a konavý duch spořitelny.

18. Pohled na pokladníka.

§ 6. Pokladník, co ředitel spořitelny odpovědný, složí ručitelům 800 — 1000 zl. r. č. důkladu (kauce),*) buď na penězích, v úpisech (obligacích), směnkách, aneb ve státních papírech, čili také svou živnost (statek), pak-li jakou má, v zástavu dá. Ouroky z důkladu (kauce) bere.

Jeho povinností jest:

- a. pořádnou světnici za pisárnu sobě zříditi, aneb najmouti, kasu, pečetko a jiná příslušenstva obstarati.
- b. svázané knihy zápisní pro vklady a vydaje, denník sobě založiti;
- c. vklady či peníze nedělního času od lidí přijímati, pojištěnky (zápisky) na ně vydávati, žádané úroky vypláceti;
- d. vše řádně do svého denníka zapisovati a pak do kněh vnášeti, a vše v pořádku pro snadný přehled chovati;
- e. dopisy na poště vyplacené a spořitelně svěřící přijímati, jim pak náležitě a slušně odpovídati;
- f. ku každému se vlídně měti, na zdvořilé otázky a poptávky laskavě odpovídati;
- g. bez oklik, bez odkladu a však obezřetně peníze občanům po žádosti půjčovati;

*) Jistota i důklad (cautio) jsou vesměs stará slova. Viz „Tajemník soudní,“ jehož p. Josef Vlad. Pelikán mladým právníkům, úředníkům, obecním i duchovním představeným podal. V Hradci Králové 1851.

h. proti požáru se vším příslušenstvem a majetkem se pojistiti, a obezřetným finančníkem se osvědčiti.

§ 7. Pokladník za svou snahu, opatrnost, obětovaný čas, za papír, péra, černidlo, světlo (když jakého bude třeba), za topivo v pisárně a j. 1 $\frac{1}{2}$ procenta z každého půjčeného sta dostane. Pokladnicí, pečátko, knihy, sama spořitelna zapraví, což jejím majetkem bude.

§ 8. Po minulém roce, měsíce ledna, pokladník ručitelům (dozorcům) od něho samého v určený den dožádaným spořitelní oučty předloží, jež v pořádku nalezené svým podpisem opatřují.

Poznam. Učiněná i dobře nalezená pořádnost by z kazatelny kollaturníkům ohlášena býti mohla kdyby toho bylo třeba, mohouc pěknou veřejností ve svatyni důvěru ku spořitelně a její úvěr pevniti.

19. Pohled na vkládatelstvo.

§ 9. Každý kollaturník čili farník i také sousední druhofarník, může sobě do kollaturní spořitelny peníze, (1 zl.) jedním zlatým nejméně začínaje na úroky ukládati, na což řádný zápisek spořitelní od ředitele (pokladníka) dostane. Na zápisu jméno a příjmi, jakové vkládač sám napoví, pěkným písmem napsáno bude; podpis ředitelův a pečeť spořitelny, udaný čas učiněného vkladu, pojistí platnost zápisu.

a. Každý sobě zápisek spořitelní (pojištěnku) jako peníze, nebo směnku, obligaci (úpis), ak-

cii (účastinu), opatrně schovej; nebo vlastník (majetník) zápisem spořitelním se vykázávši z pokladnice peníze dostane. Zápisem spořitelní má vlastnost (hodnotu) peněz. V čas nouze každý naň peníze půjčí, aneb ho v zástavu přijme.

Kdyby vlastník zápisu sám churav⁴ byl, aneb jinou příčinou baven s ním k pokladnici přijíti nemohl, třeba mu někoho druhého několika řádky svým a jednoho svědka podpisem splnomocniti, aby peníze do spořitelny uložené vybrati mohl. Tím zabráníme cestu krádeži zápisů a jíným podvodům, uskokům, a vlastnictvo lépe chráněno bude.

b. Kdyby někdo svůj zápisem buď ztratil, aneb mu ukraden byl, opatrnost velí aby hned ředitelovi spořitelny svou nehodu oznámil, jméno své, číslo zápisu a summu vkladu pokud jemu lze udal, aby pravý majetník aneb vkládač bez odkladu svůj zápisem spořitelní v cizích rukou vězící v běhu a hodnotě umrtvil, jeho platnost zrušiv.

c. Nikdo nesmí v zápisu ničeho vyškrabovati, přechmárovati, doň vpisovati: slovem ničeho jináčiti, aby trestu po zákoně na sebe neugalil, který veřejné listiny porušovati přísně zapovídá.

20. Pohled na úroky.

§ 10. Kollaturní spořitelna čtyry procenta úroků dává.

§ 11. Úroky spořitelna ve čtyrech čtvrtletích

počítá, a sice: koncem března, června (růžna), září, prosince. Pouze ze zlatých celých úroky počítá, krejcary ne-uročí; zlomky menší než půl krejcary v počtech vypouští, poněvadž by počítání zbytečně stíženo bylo, čas drahý by malichernictvím byl mařen a peněz vypujčujícím by to nemilé tintěrky byly.

§ 12. Pokladnice kollaturní teprva po 3 měsících do ní uložený vklad zuročuje, protože mnohokráte 2 — 3 — 4 měsíce minouti mohou, než si někdo kapitál z ní vypučí, aby úroky z něho plynouti počaly. Kdyby se ale stalo, žeby někdo v lednu 50 zl., v únoru 30 zl. a v březnu 20 zl. do spořitelny složil, tu by již ze slovky od 1. května úroky počítány byly.

§ 13. Ona úroky celoroční, kdo si je v ní uložené nechá, dokud celistvé zlaté (dle § 11) dělají, ke kapitálu připočte, z něhož opět přiměřené úroky dá, čímž kapitál vkládači stále poroste. Kdyby k. p. narozeňátku 20 zl. do kollaturní pokladnice uložil a do 20ti let mu je tam uložené na úroky nechal, zrostlý dvacetiletěk by 41 zl. 38 kr. ze spořitelny dostal. Tabulku na úroky mnohý kalendář udává. Opsanou si pověste na stěnu.

§ 14. V neděli dopoledne až do velkých služeb Božích, a pak odpoledne po požehnání, spořitelní vklady, jakož i splácení úroků a kapitálů od kollaturníků přijímá. Všechny svátky a hody Boží bude spořitelna zavřena.

21. Pohled na vypůjčovately.

§ 15. Pokladnice kollaturní spořitelny každému spořivému občanu z farního a sousedního okresu dost jistoty (hypothecky) majecímu (již úředním výpiskem nového datum z gruntovní knihy osvědčí) peníze na 6 procent zapujčí, a zas potom kapitál na $\frac{1}{4}$ letní výpověd ústní před svědky, aneb na písemnou výpověd beze svědků požádá.

§ 16. V neděli po požehnání aneb v ponděli, spořitelna do pokladnice v hotovosti sběhlé peníze buď na směnky, když na krátký čas, nebo na dlužní úpis (obligaci) každému pořádnému, co do majetku bezpečnému občanu, po žádosti hned, pokud hotovost stačuje, aneb v krátkém čase zapujčí. A to se poděje beze všech pocházek, písemných proseb, bez dlouhých odkladů, na pouhou žádost.

Dvojnásobně pomáhá, kdo rychle pomáhá.

§ 17. Každý dlužník patřičné úroky z vypůjčených peněz čtvrtletně do spořitelny řádně odváděti neopomeň; neb kdo toho prunedbá, u toho, aniž jaké výpovědi dostavšího, nejen nezaplacené úroky, ale i celý kapitál žalobně se všemi následky pro nedbalce, před c. k. soudem pohledávány budou. Ve zporech s nepořádnými neplaticími dlužníky bude se kollaturní spořitelna říditelem, svým to pravým zástupcem, aneb v jeho nemožnosti, některým ručitelem u okresn. úřadu o právo své hlásiti.

§ 18. Dlužník, chtěje vypůjčené peníze kollaturní spořitelně odvésti, je-li to již summa 100 zl. a více, $\frac{1}{4}$ roku ji dříve, buď oustně aneb něko-

lika řádky, vypoví kapital; kdyby toho promeškal aneb zanedbal, ze složeného kapitálu přece by zas $\frac{1}{4}$ roční úroky platil. Proč? viz § 12.

§ 19. Spořitelna se uvoluje menší dluh po dílcích 10, 15, 20, 25 zl. (výše ne) t. j. v sumičkách, ježto se 5, dělití dají, bez výpovědi přijímati, jenom že při odvodu do pokladnice na 2 měsíce zúročeny budou. Ředitelovi se práce ovšem zmnoží, ale dlužníku tím snadnějšího vybavení z dluhu poskytováno.

22. Poměry ku vládnímu řízení.

§ 20. Na zprávu a oučty kollaturní spořitelny dohlíží sl. úřad, jemuž i také složené oučty každoročně v měsíci lednu k nahlédnutí a potvrzení předloženy budou.

23. Vzorky či formuláře kněh pro kollaturní spořitelny.

Úkon *) I. D e n n í k.

a. Nápis: **D e n n í k**
kollaturní spořitelny na Opočně,
pro příjmy a vydaje na rok 1857,
založený 1. ledna b. r.

od

Cyrilla Bradleckého doktora v lékařství
a ředitela spořitelny na farském okrese N.

b. Vnitro denníka líčkami**) (rubrikami) a příkladami objasněné.

*) Úkon = konání, vykonání = způsob jak co konati máme, manipulace.

**) Líčky = rubriky, zpomeňme si na líc (líce, tváře), na rubí (rub, roubím = pletu punčochy). Lépe vlastních než vydlužených slov mítí. Vypučujíce naší řeči cizá slova, toliko cizým rozumem žijeme, a svůj vlastní ztrácíme.